

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 602/2021-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou [REDACTED], [REDACTED], proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 18C/56/2010 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 146/2015 z 11. júna 2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 18C/56/2010 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 146/2015 z 11. júna 2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadosťučinenie každému z nich **2 000 eur**, ktoré im **je** Okresný súd Bratislava I **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bratislava I **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **384,08 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 6. októbra 2021 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľov. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou pred okresným súdom domáhajú proti Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „ministerstvo spravodlivosti“) zaplataenia nemajetkovej ujmy 20 000 eur z titulu zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu nesprávneho procesného postupu Okresného súdu Bratislava II. Okrem iného sťažovateľa vytkajú Okresnému súdu Bratislava II, že nedodrжал lehotu na prípravu pojednávania, vykonal výsluch svedka bez prítomnosti sťažovateľov a konanie bolo poznačené zbytočnými priet'ahmi v konaní. Okresný súd rozsudkom z 10. novembra 2015 žalobu zamietol s odôvodnením, že sťažovatelia nepreukázali existenciu namietaného úradného postupu, nepreukázali vznik a výšku požadovanej škody a ani príčinnú súvislosť na splnenie zákonom požadovaných podmienok pre vznik zodpovednosti štátu za škodu. Sťažovatelia podali proti rozsudku odvolanie.
2. Krajský súd rozsudkom č. k. 9Co/223/2016 z 22. februára 2018 potvrdil rozsudok okresného súdu a stotožnil sa s právnym posúdením okresného súdu. Sťažovatelia proti rozsudku krajského súdu podali dovolanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č. k. 2Cdo/313/2020 z 29. júna 2021 zrušil rozsudok krajského súdu aj rozsudok okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie s odôvodnením, že bol vykonaný nielen výsluch svedka [REDAKOVANÉ], ale aj výsluch svedka [REDAKOVANÉ], o čom žalobcovia nemali vedomosť a krajský súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia o tejto skutočnosti nez zmienil.
4. Podľa názoru sťažovateľov je konanie na okresnom súde poznačené nečinnosťou a nesústredenou činnosťou. Celková dĺžka konania trvá viac ako 11 rokov. Sťažovatelia tvrdia, že od nálezú ústavného súdu č. k. II. ÚS 146/2015 z 11. júna 2015 ubehlo viac ako 6 rokov a vec nie je právoplatne skončená.
5. Na základe uvedeného sa sťažovatelia domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prerokovanie záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu. Tiež navrhujú prikázať konat' okresnému súdu, priznať finančné zadosťučinenie 8 500 eur a náhradu trov konania.

6. Ústavný súd už vo veci sťažovateľov rozhodol uvádzaným nálezom, ktorým vyslovil porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní pod sp. zn. 18C/56/2010, vyslovil príkaz vo veci konať, priznal primerané finančné zadosťučinenie 1 500 eur a náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

7. Okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol, že vec sťažovateľa bola opakovane prerozdelená medzi zákonných sudcov. Tiež konštatoval nečinnosť od 3. októbra 2018 do 18. septembra 2019. Dĺžku konania ospravedlňoval nadmernou zaťaženosťou súdneho oddelenia a náročnosťou konania. Okrem toho poznamenal, že vec sa nachádzala 20 mesiacov na krajskom súde (od 7. júla 2016 do 22. marca 2018) a cca 8 mesiacov na najvyššom súde (od 26. novembra 2020 do 23. júla 2021). Okrem iného uviedol, že opakovane žiadal ministerstvo spravodlivosti o riešenie nepriaznivej personálnej situácie. Zákonná sudkyňa uviedla, že vec jej bola pridelená 4. júna 2019. V danom čase prebiehalo dovolacie konanie. Vo veci boli vykonané úkony potrebné na predloženie veci na dovolací súd a spis bol 17. januára 2020 predložený na najvyšší súd. Dňa 23. júna 2021 bolo súdu doručené uznesenie najvyššieho súdu. Najbližší termín pojednávania je nariadený na 25. január 2022.

8. Sťažovatelia sa vo svojom ďalšom podaní v celom rozsahu pridriavajú argumentácie uvedenej v ústavnej sťažnosti.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

10. Podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť iba v prípadoch ustanovených zákonom.

11. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako podľa čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej rozhodovacej činnosti, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote v ich všeobecnom poňatí je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba

domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (I. ÚS 47/03, IV. ÚS 205/03). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne aj čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejavovať ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01). K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľov (II. ÚS 32/02).

13. Ústavný súd už v predchádzajúcom náleze vyslovil, že vec sťažovateľov nebola z právneho hľadiska zložitá na posúdenie, pretože išlo o náhradu škody, ktorá patrí medzi bežnú agendu súdov. Posúdenie právnej zložitosti veci nie je dané samo osebe predmetom konania ani frekvenciou toho-ktorého typu konaní, ale vždy skutkovými a právnymi okolnosťami konkrétnej prejednávanej veci. V správaní sťažovateľov neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na dĺžku konania.

14. Dominantný podiel na nepriaznivom stave vybavovania dotknutej veci má okresný súd. Okresný súd rozsudkom č. k. 18C/56/2010 z 10. novembra 2015 žalobu sťažovateľov zamietol. Krajský súd rozsudkom č. k. 9Co/223/2016 z 22. februára 2018 rozsudok okresného súdu potvrdil. Najvyšší súd uznesením č. k. 2Cdo/313/2020 z 29. júna 2021 zrušil rozsudok krajského súdu v sporení s rozsudkom okresného súdu. V súčasnosti je konanie na okresnom súde.

15. Z vyjadrenia predsedu súdu možno dedukovať veľmi ťaživú situáciu na súde, ktorý čelí enormnému náporu vecí pri jeho personálnom poddimenzovaní. Predseda súdu až neštandardne uvádza zlyhanie štátu pri dlhodobom podceňovaní situácie na súde, ktorý je celorepublikovo najzaťaženejší s najšpecifickejšou a tiež osobitne zložitou agendou.

16. Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Ústavný súd môže spoľahlivo konštatovať, že Okresný súd Bratislava I je, čo sa týka včasnosti vybavovania vecí, na ústavnom súde neprimerane často napádaný. Prietahy, nielen čo sa týka počtu konaní, ale aj až extrémnej dĺžky procesov, indikujú opakovaný stav. Ústavný súd v tejto súvislosti upozorňuje, že tento rozsiahly a akútny problém by si vyžadoval od rezortného ministerstva rýchle a efektívne riešenie.

17. Ústavný súd už viackrát uviedol (I. ÚS 23/03, I. ÚS 141/03, II. ÚS 153/06, III. ÚS 399/2011), že personálne problémy a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02, III. ÚS 399/2011).

18. Dĺžka konania po právoplatnosti nálezu ústavného súdu v posudzovanej veci trvá viac ako šesť rokov. Ústavný súd v súvislosti s rozhodovacou činnosťou ESLP (rozsudok ESLP z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01) kvalifikoval nečinnosť, neefektívnu a nesústredenú činnosť okresného súdu a v súlade s ustálenou judikatúrou (III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) už vyslovil, že samotnou dĺžkou súdneho konania (viac ako šesť rokov) dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. ESLP vo svojej rozhodovacej činnosti už vyslovil, že dĺžka súdneho konania (viac ako šesť rokov) je neprimeraná (rozsudok ESLP z 25. 7. 2017 vo veci Magát proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 44646/15 a rozsudok ESLP z 8. 10. 2013 vo veci Frigo proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 16111/11). Vzhľadom na ústavne neakceptovateľnú dobu konania deklaroval porušenie uplatnených práv.

19. Konanie v posudzovanej veci po náleze ústavného súdu trvá neakceptovateľnú dobu viac ako šesť rokov. Ústavný súd preto deklaroval porušenie uplatnených práv postupom okresného súdu. Z dôvodu, že ústavný súd už v predchádzajúcom náleze vyslovil príkaz okresnému súdu vo veci konať a podľa vyjadrenia okresného súdu termín pojednávania je nariadený na 25. január 2022, ústavný súd nedoplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

20. Sťažovatelia sa domáhali aj finančného zadosťučinenia každému z nich po 8 500 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 132/2012). Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia zohľadnil dĺžku konania, predmet sporu, význam sporu pre sťažovateľov (rozsudok ESLP zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00) a postup súdu. Z rozhodovacej činnosti ESLP vyplýva, že spravodlivé finančné zadosťučinenie sa priznáva podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu (III. ÚS 204/2010). Deklarácia porušenia základných práv implicitne zahŕňa aj satisfakčný prvok (I. ÚS 70/2012, I. ÚS 257/08). Ústavný súd zohľadnil skutočnosť, že obchodnej spoločnosti už v predchádzajúcom náleze ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie každému po 1 500 eur. Vzhľadom na všetky skutočnosti ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľom finančné zadosťučinenie každému z nich po 2 000 eur.

21. Sťažovatelia majú nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 10,87 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 384,08 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Keďže sťažovatelia v replike doručenej ústavnému súdu 6. decembra 2021 neuviedli nové skutočnosti, ústavný súd im za tento úkon právnej služby náhradu trov konania nepriznal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. decembra 2021

Robert Šorl
predseda senátu